

Н. Л. Кусик

к.е.н, доц.

Д. А. Ільченко

к.е.н., викл.

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Процес контролю та регулювання аудиторської діяльності має певні особливості. Сьогодні можна визначити дві основні концепції до регулювання аудиторської діяльності:

- (1) державна ініціатива і державне регулювання;
- (2) ініціатива громадських професійних організацій і спільне громадсько-державне регулювання.

Регулювання професійної аудиторської діяльності можна здійснювати через: встановлення випадків обов'язкового аудиту; запровадження стандартів аудиторської роботи та кодексу професійної етики; запровадження вимог до аудиторських фірм і т.п.

Регуляторами аудиторської діяльності виступають як державні органи виконавчої влади, так і саморегульовані професійні об'єднання фахівців. Західна практика свідчить, що такі питання, як: вимоги до аудиторських фірм, розробка та запровадження стандартів перевірки, запровадження етичних норм роботи, сертифікація та підвищення кваліфікації, перевірка внутрішньої системи контролю за якістю аудиторських послуг у межах аудиторської фірми, мають вирішуватися на рівні громадських професійних організацій бухгалтерів та аудиторів [1, с. 39–42].

В Україні сьогодні використовується друга концепція регулювання аудиторської діяльності, тобто превалює професійне регулювання аудиторської діяльності на базі громадсько-орієнтованого підходу. Однією із характерних рис професії аудитора є прийняття відповідальності перед громадськістю. Громадські інтереси визначаються як колективний добробут співтовариства людей та організацій, яким аудитори надають свої послуги.

Максимальне задоволення інформаційних потреб користувачів результатами аудиторських послуг та відповідність цих результатів до інтересів власників (замовників) та суспільства (громадськості) в рамках вимог чинного законодавства, стандартів аудиту, кодексу професійної етики – все це питання забезпечення високої якості в аудиторській практиці.

Для забезпечення якісного виконання аудиторських перевірок необхідно використовувати відповідну систему заходів та процедур контролю якості роботи аудиторів та аудиторських фірм.

Контроль якості роботи аудиторів та аудиторських фірм може бути двох

видів:

(1) зовнішній контроль – здійснюється відповідними державними та/або громадськими професійними організаціями;

(2) внутрішній контроль – здійснюється керівництвом та персоналом самої аудиторської фірми.

В Україні, на рівні зовнішнього контролю якості аудиторської діяльності, можна виділити двох основних контролерів:

(1) на державному рівні – це національний (державний) контроль, який організується та здійснюється таким органом аудиторського самоврядування, як Аудиторська палата України;

(2) на суспільному рівні – це суспільний (громадський) контроль, який організується та здійснюється Державною установою «Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю».

Внутрішній контроль якості роботи аудиторів та аудиторських фірм організується та здійснюється самими аудиторськими фірмами, тому що в сучасних конкурентних умовах визначальним при наданні аудиторських послуг є їх якість.

Згідно із Міжнародним стандартом контролю якості 1 «Контроль якості для фірм, що виконують аудити та огляди фінансової звітності, а також інші завдання з надання впевненості і супутні послуги» та Міжнародним стандартом аудиту 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту», система контролю якості аудиторських послуг має складатися з таких елементів як: відповідальність керівництва за організацію контролю якості на фірмі; етичні вимоги; прийняття завдання та продовження співпраці з клієнтом; людські ресурси; виконання завдання; моніторинг політик і процедур контролю якості фірми [2; 3].

Таким чином, середовище контролю якості аудиторських послуг всередині фірми має включати основні аспекти, які умовно можна поділити на три групи: організаційна, етична та методична.

Перша група – це організаційні складові якості аудиторських послуг, а саме: підхід керівництва фірми до питань внутрішнього контролю якості; політика й методи керівництва на фірмі (наприклад, політика призначення виконавців, політика делегування повноважень); формалізована організаційна структура фірми; внутрішня система комунікацій між персоналом; положення про структурні підрозділи; посадові інструкції; кадрова політика, в т.ч. політика прийняття на роботу; система заохочення підвищення якості (наприклад, система службового зростання аудиторів).

Друга група – це етичні складові якості аудиторських послуг, а саме: внутрішня культура на фірмі, в т.ч. професійна поведінка; компетентність персоналу, який здійснює контроль; незалежність, чесність, об'єктивність,

належна ретельність, конфіденційність, професійна компетентність персоналу аудиторської фірми.

Третя група – це методичні складові якості аудиторських послуг, а саме: політика відбору, прийняття й збереження клієнтів; політика консультування та підвищення кваліфікації співробітників (наприклад, консультування межами фірми із фахівцями, що володіють належними експертними знаннями); планування роботи та ведення документації; політика дотримання внутрішньо-фірмових професійних стандартів.

Для забезпечення одноманітності аудиторської практики, в т.ч. й у сфері контролю якості аудиторських послуг, використовуються Міжнародні стандарти аудиту, які є універсальними, гнучкими та визнаються більшістю міжнародних організацій.

Для врахування особливостей діяльності кожної конкретної аудиторської фірми при наданні аудиторських послуг, використовуються внутрішньофірмові стандарти аудиту, які є сукупністю принципів, методів, прийомів і способів щодо індивідуальної розробки доповнень, пояснень, розшифрувань та узагальнень існуючих нормативних документів та/або діючих стандартів. В діяльності аудиторських фірм застосування внутрішньо-фірмових стандартів аудиту є базою для професійного росту фірми, адже саме вони здатні забезпечити високу якість аудиторських послуг, що підвищує рейтинг та конкурентоздатність фірми та її послуг.

Аспекти контролю якості професійних аудиторських послуг на рівні аудиторської фірми, також є суто індивідуальними. Політика та процедури контролю якості, прийнятні для конкретної аудиторської фірми, залежать від багатьох чинників (наприклад, організаційна структура фірми, кількість працівників) та завжди будуть різними. Саме тому, застосування систематичного та дієвого підходу для забезпечення якості аудиторських послуг потребує використання відповідних внутрішньо-фірмових стандартів аудиту. Все це потребує від сучасного аудитора високого рівня професійної освіти та досвіду роботи (наприклад, аудитор повинен дотримуватися вимоги щодо безперервного професійного навчання), беззаперечного застосування етичних норм професійної поведінки.

Список використаної літератури

1. Жидєєва Л. І., Колісник О. П., Салямон-Міхєєва К. Д. Аудит : навч. посібник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 312 с.
2. Контроль якості для фірм, що виконують аудити та огляди фінансової звітності, а також інші завдання з надання впевненості і супутні послуги : Міжнародний стандарт контролю якості 1. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201(1).pdf) (дата звернення: 01.11.2020).

3. Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту : Міжнародний стандарт аудиту 200. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201(1).pdf) (дата звернення: 01.11.2020).